

Sisäministeriö

AI FI 33/2021
13.08.2021

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AMNESTY INTERNATIONAL SUOMEN OSASTO
Hietaniemenkatu 7 A
00100 Helsinki
P: 041 313 4778
E: amnesty@amnesty.fi
W: www.amnesty.fi

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laajamittaiseen maahantuloon varautumisen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on yli 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnestyn tehtävänä on tehdä ihmisoikeudet tunnetuiksi, tutkia vakavia ihmisoikeusloukkauksia sekä kampanjoida niitä vastaan kaikkialla maailmassa. Amnesty on sekä Suomessa että kansainvälisesti seurannut pitkään turvapaikkalainsäädännön ja -järjestelmän kehitystä ja työskentelee muun muassa turvapaikanhakijoiden oikeuksien edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

1. Esityksen keskeinen sisältö ja tavoitteet sekä arvioinnin lähtökohdat

Sisäministeriössä valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laajamittaiseen maahantuloon varautumisen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi sisältää muutoksia kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettuun lakiin (vastaanottolaki) sekä lakiin säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä (säilölaki).

Esityksen tavoitteina ovat sääntelyn täsmentäminen sekä valtakunnallisen ja alueellisen varautumisen koordinaation ja suunnittelun selkiyttäminen. Esityksessä tuodaan esiin nykyjärjestelmän haasteista varsinkin elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) ja kuntien kapasiteetin puute laajamittaisen maahantulon tilanteissa ja siihen varautumisessa sekä nykylainäädännön epäselvyys. ELY-keskuksilla ei katsota olevan tarpeeksi asiantuntemusta sopivien vastaanottotilojen löytämiseksi, eikä kuntia voida velvoittaa vastaanottokeskusten perustamiseen. Lisäksi ELY-keskusten todetaan hoitaneen varautumissuunnitelman laatimisvelvoitteen vaihtelevasti ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto on jo muilta osin siirtynyt pois niiden toimialalta. ELY-keskuksilla ei ollut myöskään valmiutta sopia kuntien kanssa ylimääräisten vastaanottokeskusten perustamisesta lisääntyneen tarpeen mukaan, kun maahantulijoiden määrä lisääntyi syksyllä 2015.

Lisäksi haasteina ovat olleet tiedonkulun ongelmat viranomaisten välillä. Vastaanottolain muutoksilla vahvistettaisiinkin nyt Maahanmuuttoviraston johtovastuuta kansainvälistä suojelua hakevien vastaanoton osalta laajamittaisen maahantulon tilanteessa.

Säilölain muutoksilla mahdollistettaisiin puolestaan säilöönottokapasiteetin kasvattaminen normaaliajan häiriötilanteissa eli laajamittaisen maahantulon tilanteessa nykyistä nopeammaksi. Esityksessä

ehdotetaan, että laajamittaisen maahantulon tilanteessa säilöönottoyksikköön voitaisiin hankkia tilapäisesti muuta kuin virkasuhteista henkilöstöä hoitamaan ohjaus- ja valvontatehtäviä.

Amnesty toteaa, että on tärkeää sujuvoittaa viranomaisten toimintaa ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoa tilanteessa, jossa heitä saapuu maahan odotettua enemmän. Viranomaisten toiminnan ja vastuiden välinen koordinointi, oleskelulupien käsittelyn sujuvuus ja vastaanottopalveluiden järjestelyt on tarpeellista saada säädeltyä onnistuneesti, jotta ne toimivat tilanteessa, jossa turvapaikanhakijoita tulee enemmän kuin aiemmin. Vaikka viime vuonna Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden määrä oli poikkeuksellisen matala, voidaan olettaa hakijoiden määrän kasvavan koronarajoitusten hellittäessä. Amnesty huomauttaakin, että maailman pakolaistilanne on tällä hetkellä vaikein sitten toisen maailmansodan. YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n viimeisten arvioiden mukaan maailmassa on tällä hetkellä noin 82,4 miljoonaa kotinsa pakosta jättämään joutunutta ihmistä.¹ Esimerkiksi ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden myötä voidaan eri syistä ja eri alueilta tapahtuvan Eurooppaan ja siten myös Suomeen suuntautuvan muuttoliikkeen olettaa tulevaisuudessa kasvavan entisestään. Amnesty katsoo, että vaikka esityksessä todetaan laajamittaisen maahantulon olevan normaaliolojen häiriötila, muuttoliikkeen määrä tulee kasvamaan, eikä vuoden 2015 hakijoiden määrää voitane välttämättä pitää enää poikkeuksellisenä ja häiriötilana.

Amnesty pitää kuitenkin valitettavana, että esityksen tavoitteet on rakennettu ja niiden toteutumista tarkasteltu lähinnä viranomaisten toiminnan näkökulmasta ja sen tehostamista tavoitellen yksittäisten hakijoiden oikeusaseman parantamisen sijaan. Tästä esimerkin tarjoaa säilöönottokapasiteetin määrän vahvistaminen ilman arvioita tai harkintaa säilöönoton vaihtoehtoista. Säilöönotto merkitsee aina syväle menevää puuttumista ihmisen liikkumisvapauteen. Nykytilan kuvauksessa esitys käsittelee laajamittaiseen maahantuloon liittyviä turvallisuusuhkia sekä maahanmuuton hallitsemattomuutta ja esityksen tavoitteet on rakennettu kansallinen turvallisuus ja uhat silmällä pitäen. Kuitenkin tässä sääntelyn kohteina ovat turvapaikanhakijat eli ihmiset, jotka ovat joutuneet pakenemaan vainoa, muita ihmisoikeusloukkauksia tai muita uhkia. Kansallisen turvallisuuden takaaminen on tärkeä tavoite, mutta sääntelyllä tulisi taata turvapaikanhakijoiden oikeuksien toteutuminen ja turvallisuus tilanteessa, jossa maahan tulee odotettua enemmän hakijoita.

Toinen merkittävä puute on, että esityksestä ei käy ilmi, miten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia on arvioitu. Sanna Marinin hallitusohjelmassakin oikeusvaltion kehittämisen osana on lainvalmistelun perus- ja ihmisoikeusosaamisen asiantuntemuksen vahvistaminen ja ohjelmassa lausutaan oikeusvaltion ytimessä olevan laadukas perus- ja ihmisoikeudet turvaava lainsäädäntö. Perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi on tärkeää erityisesti turvapaikanhakijoiden oikeuksia koskeissa lakiesityksissä, sillä turvapaikanhakijoita koskevaan lainsäädäntöön liittyy yleensä syväle meneviä ihmisoikeusvaikutuksia.

Esimerkiksi säilöönottokapasiteetin kasvattamista koskevan lakimuutoksen vaikutusarvioinnissa ei ole mainittu perus- ja ihmisoikeuksia tai arvioitu muutoksen vaikutuksia säilöönoton kohteena olevien henkilöiden asemaan. Kohdassa ”Muut yhteiskunnalliset vaikutukset” todetaan vastaanottolain muutosten osalta esityksellä olevan välillisiä ja myönteisiä vaikutuksia myös turvapaikka- ja oleskelulupamenettelyn sujuvuuteen ja siten myös kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Siinä ei kuitenkaan perustella tai yksilöidä, mihin perus- ja ihmisoikeuksiin mainittu esitys myönteisesti vaikuttaisi ja mitä nämä vaikutukset olisivat.

Säättämisjärjestysosiossa vastaanottolain sääntelyn todetaan olevan merkityksellistä perustuslain 19 §:n 1 momentin niin sanotun minimieksistenssin kannalta. Vastaanottolakiin tehtävillä muutoksilla pyrittäisiin kohdan mukaan myös turvaamaan kansainvälistä suojelua hakevien oikeuksien toteutuminen. Säättämisjärjestysperusteluilla ei kuitenkaan voida korvata perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia, jota

¹ <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

tulee tehdä koko lainvalmisteluprosessin ajan ja myös eri toteuttamisvaihtoehtoja punnittaessa. Sen lisäksi, että varmistetaan niin sanottu minimitaso eli se, ettei esitys loukkaa perus- ja ihmisoikeuksia, on viranomaisilla velvollisuus myös niiden edistämiseen perustuslain 22 §:n perusteella. Muutoin yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnissa esityksiä tarkastellaan ainoastaan viranomaisten, väestön turvallisuudentunteen, kriisinkestävyiden ja yhteiskuntarauhan kautta.

Amnesty huomauttaa myös, että kansalaisyhteiskuntaa ja muita sidosryhmiä kuin vain viranomaistahoja olisi ollut hyvä kuulla jo valmistelun aiemmissa vaiheissa.

2. Yksityiskohtaiset huomiot

2.1. Maahanmuuttoviraston roolin kasvattaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vastaanottolain 12.2 §:ää siten, että ELY-keskuksille määrätty laajamittaiseen maahantuloon varautumisen suunnittelua koskeva tehtävä siirrettäisiin Maahanmuuttovirastolle ja samalla kirjaus kuntien velvollisuudesta perustaa tietyissä tilanteissa järjestely- ja vastaanottokeskuksia poistettaisiin kumoamalla lain 12.3 §, sillä tosiasiallisesti kuntien toiminnan on tulkittu pohjautuvan vapaaehtoisuudelle. Maahanmuuttovirastolle siirrettävään varautumisen suunnittelua koskevaan tehtävään sisältyisivät esimerkiksi varautumissuunnitelman laadinta, suunnitelman ylläpito sekä muiden viranomaisten ja toimijoiden suunnitelmien yhteensovittaminen sekä varautumiseen liittyvä koulutus- ja harjoitustoiminta. Maahanmuuttovirasto suunnittelisi ja toteuttaisi laajamittaiseen maahantuloon varautumiseen liittyvät tehtävät yhteistyössä alueellisten viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Amnesty kannattaa viranomaistoiminnan ja sen koordinaation selkiyttämistä sekä pyrkimystä alueelliseen valmiustason yhdenmukaisuuteen. Maahanmuuttoviraston roolin kasvattamisen voidaan myös olettaa kohdentavan vastuuta vastaanotosta järjestökentältä ja vapaaehtoistoimijoilta yhä enemmän viranomaisille. Amnesty toteaaakin, että vaikka järjestökentän mukanaan tuoma asiantuntemus ja heidän kanssaan tehtävä yhteistyö ovat tärkeitä maahantulon sujuvuuden toteutumiseksi, on vastuu kansainvälistä suojelua hakevien ja muiden ulkomaalaisten suojelusta aina valtiolla ja sen viranomaisilla. Maahanmuuttoviraston tulisi silti ottaa kansalaisyhteiskunnan asiantuntemus huomioon päätöksenteossaan ja tehdä yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan.

Kuten esityksessä tuodaan ilmi, tehtävien siirto Maahanmuuttovirastolle lisää sen työmäärää ja edellyttää siten riittäviä resursseja. Amnesty huomauttaa, että Maahanmuuttoviraston rooli ja tehtävät ovat vuoden 2015 jälkeen kasvaneet, mutta sille myönnetyt resurssit eivät ole olleet kasvaneiden tehtävien tasalla eivätkä pysyviä. Onkin varmistettava, että virastolla on riittävät resurssit suoritua jälleen kasvavista tehtävistään siten, että asiakkaiden oikeusasema ja perus- ja ihmisoikeudet voidaan turvata ja myös jo olemassa oleviin tehtäviin jää riittävästi resursseja.

2.2. Säilöönottokapasiteetin lisääminen

Esityksen mukaan maahan saapuvien ulkomaalaisten määrän ollessa suuri, tarve ulkomaalaisten säilöönnotolle voi lisääntyä. Tämä korostuisi erityisesti tilanteessa, jossa ulkorajan yli maahan tulisi hallitsemattomasti suuri määrä ihmisiä. Esityksessä ehdotetaan, että laajamittaisen maahantulon tilanteessa voitaisiin säilöönottoyksikköön palkata tilapäisesti muuta kuin virkasuhteista henkilöstöä hoitamaan ohjaus- ja valvontatehtäviä. Muut kuin virkasuhteiset henkilöt voisivat tilapäisesti tehdä päätöksiä ja toimia, joihin normaalitilanteessa edellytetään virkasuhdetta. Säätelyllä tavoitellaan mahdollisuutta kasvattaa säilöönottokapasiteettia nykyistä nopeammin, koska tällä hetkellä virkasuhteisen henkilön palkkaamiseen katsotaan kuluvan liian pitkä aika, noin 3–4 kuukautta.

Amnesty moittii sitä, että esityksessä säilöönoton kasvattaminen nähdään ensisijaisena keinona vastata maahan saapuvien ulkomaalaisten määrän lisääntymiseen, eikä esityksessä punnita vaihtoehtoja säilöönnotolle. Mahdollisuutta säilöönottokapasiteetin kasvattamiseen pidetään siten automaattisesti tarpeellisena sen sijaan tai sen ohella, että punnittaisiin mahdollisuutta säilöönoton vaihtoehtojen kasvat-

tamiseen laajamittaisen maahantulon tilanteissa. Amnesty muistuttaa, että ulkomaalaisen säilöönoton tulee olla aina viimesijaista ja mahdollisimman lyhytaikaista, ja lisäksi valtioilla on velvollisuus järjestää säilöönotolle vaihtoehtoisia, yksilöiden liikkumisvapauteen vähemmän puuttuvia keinoja. Esimerkiksi YK:n ihmisoikeuskomitea on katsonut, että Suomen tulisi lisätä säilöönoton vaihtoehtojen käyttöä.² Lisäksi esityksessä edelleen mahdollisesta myös lasten säilöönotto, vaikka se niin yksin tulleiden kuin perheenjäsenten kanssa saapuvien alaikäisten osalta loukkaa lapsen oikeuksia ja on lapsen edun vastaista.³

Säilöönottokapasiteetin kasvattamisen mahdollistamiseksi lisättäisiin esityksen mukaan säilölakiin uudet 36 a ja 36 b §, joiden perusteella myös muita kuin virkasuhteisia henkilöitä voitaisiin palkata suorittamaan ohjaus- ja valvontatehtäviä säilöönottoyksiköissä laajamittaisen maahantulon tilanteissa. Mainitut työntekijät toimisivat virkavastuulla ja heiltä edellytettäisiin alalle sopivaksi katsottavaa koulutusta ja työkokemusta sekä kohtuullista englannin kielen tai muun vieraan kielen taitoa. Toimivaltuudet olisivat samat kuin ohjaus- ja valvontatehtäviä suorittavilla virkasuhteisilla työntekijöillä ja käsittäisivät siten tarkastuksia, rajoitusten asettamista säilöön otetuille sekä esimerkiksi käskyjen antoa. Lisäksi heillä olisi välinekohtaisen koulutuksen jälkeen oikeus voimankäyttövälineiden käyttöön. Jos säilöönottoyksikön toiminta vakiintuisi laajuudeltaan pysyväisluonteiseksi, olisi ohjaus- ja valvontatehtävät hoidettava virkasuhteisella henkilöstöllä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Kuten esityksessä todetaan, perustuslain esitöiden ja perustuslakivaliokunnan käytännön perusteella merkittävää julkisen vallan käyttämistä on esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuva oikeus käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin.⁴ Perustuslakivaliokunta on tapauskohtaisesti pitänyt voimankäyttöoikeuden antamista muulle kuin viranomaiselle mahdollisena, jos voimakeinojen käyttö tapahtuu tarkasti rajatussa tilassa tai tilanteessa ja silloin, kun on kysymys tilapäisluonteisesta tarpeesta saada ulkopuolista apua.⁵

Esityksessä viitatuissa perustuslakivaliokunnan kannanotoissa, joissa voimankäyttöoikeus on annettu poikkeuksellisesti muulle kuin viranomaiselle, on ollut kyse tilanteista, joissa tilanteiden tilapäisyyden lisäksi merkitystä on ollut sillä, että ei-virkasuhteisten henkilöiden toiminta on ollut virkasuhteista henkilöstöä avustavaa ja muutoin epäitsenäistä. Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi lausunnossaan hallituksen esityksestä laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista antanut painoarvoa sille, että yksityisen palveluksessa oleva vartija toimii poliisin apuna ja välittömässä ohjauksessa ja valvonnassa siten, että hän on velvollinen toiminnassaan noudattamaan poliisin antamia käskyjä. Säännösten katsottiin olevan omiaan korostamaan viranomaisen roolin ensisijaisuutta yksityisen vartijan roolin jäädessä viranomaista avustavaksi ja täydentäväksi ja siten epäitsenäiseksi.⁶ Valiokunta on korostanut lisäksi, etteivät toimi-

² CCPR/C/FIN/CO/7, International Covenant on Civil and Political Rights, Concluding observations on the seventh periodic report of Finland, Human Rights Committee, kohta 33. d):

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fFIN%2fCO%2f7&Lang=en

³ A/75/183, Ending immigration detention of children and providing adequate care and reception for them, the report of the Special Rapporteur on the human rights of migrants, Felipe González Morales: <https://undocs.org/A/75/183>

⁴ HE 1/1998 vp, s.179. Luonnoksessa viitattu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä PeVL 22/2014 vp, PeVL 55/2005 vp, ja PeVL 19/2005 vp, .

⁵ Luonnoksessa viitattu PeVL 23/2014 vp, PeVL 22/2014 vp, PeVL 49/2004 vp, ja PeVL 20/2002 vp.

⁶ PeVL 22/2014 vp, s. 3. Ks. myös PeVL 20/2002 vp, s. 2.

valtuudet kokonaisarvioinnissa saa muodostua erityisen olennaisiksi vallankäyttötavoiksi, vaan niiden on oltava mahdollisimman lähellä yksityishenkilöllä olevia oikeuksia.⁷

Myös aiemmin keväällä lausuntokierroksella olleessa hallituksen esityksessä laiksi poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta ehdotettiin, että jatkossa turvallisuusalan yksityisiä vartijoita voitaisiin käyttää poliisin säilytystiloissa vartioimistehtävissä ainoastaan yhdessä vähintään yhden poliisilaitokseen virkasuhteessa olevan henkilön kanssa. Tämän virkasuhteisen henkilön olisi oltava säilytystilassa läsnä ja hänen tehtävänänsä olisi vastata säilytystilan toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta. Tällä katsottiin korostettavan yksityisen vartijan epäitsenäistä asemaa ja sitä, että hänen tehtävänsä olisi olla nimenomaan virkasuhteessa olevan henkilön apuna säilytystilan vartioinnissa.⁸

Säilölain voimaantullessa säilöön otettujen kohtelun ja säilöönottoyksikössä pitämisen katsottiin sisältävän merkittävää julkisen vallan käyttöä ja säädettiin, että johtajan sekä ohjaus- ja valvontatehtävissä toimivan henkilöstön on oltava virkasuhteisia. Esityksen perusteluissa todettiin, että ohjaus- ja valvontatehtävissä olevat joutuvat suorittamaan ehdotetun lain nojalla tehtäviä, joiden suorittajan olisi vastuukysymysten vuoksi oltava julkisoikeudellisessa palvelusuhteessa joko valtioon tai kuntaan.⁹

Amnesty katsoo, että nyt ehdotettava sääntely jättää ei-virkasuhteisten työntekijöiden toimivaltuudet jokseenkin epäselviksi, mikä vaikuttaa arvioon siitä, onko heidän tehtävissään kyse merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Ei-virkasuhteiselle henkilöstölle annettaisiin esityksen mukaan samat toimivaltuudet kuin muille ohjaus- ja valvontatehtävissä oleville virkasuhteessa oleville henkilöille. Muulla kuin virkasuhteisella henkilöstöllä olisi siten oikeus käyttää säilölaissa säädetyissä ohjaus- ja valvontatehtävissä samoja toimivaltuuksia, jotka on säädetty kuuluvaksi yksinomaan virkasuhteisen henkilöstön toimivaltaan. Ohjaus- ja valvontatehtävissä tulee kyseeseen oikeus voimakeinojen käyttöön, mutta tehtäviin liittyy myös muita toimivaltuuksia, jotka koskevat ihmisten oikeuksia. Ohjaus- ja valvontatehtäviin kuuluvat erilaiset tarkastukset ja säilöön otettuun henkilöön kohdistuvien rajoitusten tekeminen. Tehtävien voitaisiin siten katsoa sisältävän itsenäistä päätösvaltaa, jolla puututaan merkittävällä tavalla säilöön otetun perusoikeuksiin, kuten omaisuudensuojaan ja henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Näitä ovat esimerkiksi säilölain päätökset omaisuuden hallussapidosta, henkilöntarkastuksista tai vierailujen kieltämisestä. Tämän voidaan katsoa olevan merkittävää julkisen vallan käyttöä, mitä voidaan antaa vain viranomaisen suoritettavaksi.

Toisaalta ei-virkasuhteisten henkilöstön epäitsenäiseen asemaan viitattaisiin uudessa säilölain 36 a §:n 4 momentissa, jossa säädettäisiin, että ”käytettäessä ohjaus- ja valvontatehtäviin muuta kuin virkasuhteista henkilöstöä säilöönottoyksikössä tulee olla läsnä säilöönottoyksikköön virkasuhteessa olevia henkilöitä.” Amnesty katsoo, että päätösvalta tarkastuksista ja rajoituksista sekä voimakeinojen käytöstä tulee säilyttää virkasuhteisilla henkilöillä, sillä kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Mikäli ei-virkasuhteisia työntekijöitä palkataan, tulee varmistaa, että he ovat virkasuhteessa olevan henkilön valvonnassa eivätkä toimi yksin ja itsenäisesti ohjaus- ja valvontatehtävissä. Amnesty katsookin, että sääntelyä tulee tältä osin täsmentää ei-virkasuhteisten henkilöiden toimivaltuuksien osalta.

3. Muut huomiot

Lopuksi Amnesty muistuttaa, että mainittu esitys tulisi nähdä osana kokonaisvaltaista, ihmisoikeusmyönteistä ja humaania maahanmuuttopolitiikkaa. Esityksessä korostuvat kansallinen turvallisuus ja

⁷ [PeVL 22/2014 vp](#), s. 2. Ks. myös [PeVL 23/2014 vp](#), s. 2 ja [PeVL 20/2002 vp](#), s. 2-5.

⁸ Työryhmän mietintö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, s. 87: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/a158a854-6275-40a3-b347-998da5b54e46/365df0e6-b372-4c51-8b2d-93cd1753283e/LAUSUNTOPYYNTO_20210409124306.PDF

⁹ [HE 192/2001 vp](#), s. 41.

sen uhat, joihin myös ulkomaalaisten maahantulon laajuus luetaan. Kuten edellä on todettu, muuttoliike ja myös pakolaisten määrä tulevat tulevaisuudessa yhä kasvamaan. Toisaalta ilmastonmuutoksen ja muiden ympäristössä tapahtuvien muutosten seurauksena kotimaastaan pakenemaan joutuneiden ulkomaalaisten ei voida kaikissa tapauksissa olettaa täyttävän kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytyksiä, vaikka heitä ei voitaisikaan palautuskiellon mukaisesti palauttaa kotimaahansa.

Turvallisten, vaihtoehtoisten väylien kehittäminen, kuten työperäisten oleskelulupien ja perheenyhdistämisen helpottaminen ja mahdollisten uusien humanitaaristen oleskelulupaperusteiden tai viisumien luominen, sekä uudelleensijoitusten määrän lisääminen edesauttaisivat maahantulon hallintaa. Turvalisiin väyliin liittyy kirjauksia myös sisäministeriössä laaditussa laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaisessa toimintaohjelmassa¹⁰ ja niiden kehittäminen on lisäksi osana EU:n uutta maahanmuuttopakettia¹¹.

Kunnioitavasti

Niina Laajapuro
Ihmisoikeustyön johtaja

Kaisa Korhonen
Oikeudellinen asiantuntija

¹⁰ https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163072/SM_2021_9.pdf?sequence=4&isAllowed=y , toimenpide 8. Ks. tähän liittyen myös <https://tietokayttoon.fi/-/taydentavat-maahanmuuton-vaylat-kansainvalisen-suojelun-tarpeessa-oleville-ihmisille-oppeja-kaytossa-olevista-vaylista>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1364&from=EN>